GEMEENTE ENSCHEDE

Voorstel Gemeenteraad B

Onderwerp	Gemeentebegroting 2027-2030		
Portefeuillehouder	Marc Teutelink agendaletter (B)		
Organisatieonderdeel	Cluster Concernstaf	Aangeboden aan Raad	6 oktober 2026
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2600025738

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. In te stemmen met de gemeentebegroting 2027-2030 en daarmee:
    a. De baten en lasten per programma voor het begrotingsjaar 2027 vast te stellen.
    b. De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves voor het begrotingsjaar 2027 vast te stellen.
    c. De opgenomen investeringskredieten waarvoor autorisatie wordt gevraagd vast te stellen.
    d. De opgenomen begrotingssubsidies vast te stellen.
    e. Het college opdracht te geven uitvoering te geven aan de opgenomen beleidsvoornemens en activiteiten.
2. De herontwikkeling van de Vredesteinlocatie toe te voegen aan de investeringsagenda. Het college op te dragen de uitkomst van de onderhandelingen over de verwerving van de Vredesteinlocatie ter besluitvorming aan de raad voor te leggen voordat verplichtingen worden aangegaan die leiden tot verwerving van de locatie.
3. De motie ‘’Nader uitwerken SDG's in IPC cyclus’’ als afgedaan aan te merken.

Inleiding en voorgeschiedenis
Normaliter is de begroting een vertaling van de keuzes die gemaakt zijn in de Zomernota. Door de gemeenteraadsverkiezingen en daaropvolgende coalitievorming is er dit jaar geen zomernota vastgesteld. Om de formerende partijen en uw raad toch tijdig van actuele financiële informatie te voorzien, heeft het college voorafgaand aan het zomerreces een financiële foto aangeboden. Deze vormde de financiële basis voor de coalitieonderhandelingen en het opstellen van de gemeentebegroting 2027-2030.

Met het coalitieakkoord "Enschede: Stad van Twente, kracht voor Nederland" is een ambitieuze koers uitgezet voor de periode 2026-2030. De gemeentebegroting 2027-2030 vormt de eerste integrale vertaling van deze koers naar concrete beleidskeuzes, investeringen en financiële kaders.

De voorliggende begroting bouwt voort op de financiële uitgangspositie en verwerkt de keuzes uit het coalitieakkoord. Daarbij is sprake van een combinatie van nieuwe investeringen in de stad, noodzakelijke oplossingen voor financiële knelpunten en maatregelen om de financiële positie van de gemeente ook op langere termijn beheersbaar te houden.

Publieksvriendelijke samenvatting
De begroting 2027-2030 laat zien waar de gemeente Enschede de komende jaren geld aan uitgeeft. Het college wil blijven investeren in de toekomst van de stad. Daarbij gaat het onder andere om woningbouw, een aantrekkelijke en bereikbare stad, duurzaamheid, sportvoorzieningen en goede ondersteuning voor inwoners. Ook wordt geïnvesteerd in de organisatie, zodat plannen goed uitgevoerd kunnen worden.

Tegelijkertijd zijn er financiële onzekerheden. Vooral de stijgende kosten voor jeugdzorg en onzekerheid over toekomstige bijdragen van het Rijk kunnen invloed hebben op de gemeentefinanciën. Daarom maakt de gemeente bewuste keuzes om financieel gezond te blijven.

De begroting laat in de komende jaren nog tekorten zien. Deze kunnen tijdelijk worden opgevangen met geld dat de gemeente hiervoor heeft gereserveerd. Daarnaast is er op de langere termijn sprake van een gezonde financiële basis. Hierdoor voldoet de begroting aan de eisen van de provinciale toezichthouder.

Met het vaststellen van de begroting bepaalt de gemeenteraad welke richting Enschede de komende jaren op gaat. De raad besluit:

1. welke resultaten de gemeente wil bereiken;
2. welke activiteiten daarvoor worden uitgevoerd;
3. hoeveel geld daarvoor beschikbaar is;
4. welke investeringen de gemeente doet.

Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven
Op grond van artikel 190 van de Gemeentewet dient het college jaarlijks een ontwerpbegroting aan de raad aan te bieden. Na vaststelling door de raad wordt de begroting aangeboden aan Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Met het vaststellen van deze begroting bepaalt de raad de beleidsmatige en financiële kaders voor het begrotingsjaar 2027 en geeft zij richting aan de ontwikkeling van de stad in de periode 2027-2030. De begroting vormt het opdrachtdocument van de raad aan het college en legt vast welke maatschappelijke effecten worden nagestreefd, welke activiteiten daarvoor worden uitgevoerd en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn.

De begroting is opgebouwd rond de vier strategische opgaven uit het strategiewiel:

1. Aantrekkelijk Enschede;
2. Groen & Duurzaam Enschede;
3. Inclusief Enschede;
4. Open Enschede.

De uitvoering van deze opgaven vindt plaats via de negen begrotingsprogramma's die de raad in 2026 heeft vastgesteld. Binnen deze programma's zijn concrete activiteiten, investeringen en beleidsvoornemens opgenomen die bijdragen aan de uitvoering van het coalitieakkoord en de verdere ontwikkeling van de stad.

Met het vaststellen van de begroting stelt de raad tevens de in de programma's opgenomen activiteiten, de financiële middelen en de daarbij behorende investeringen vast. Daarmee wordt voor 2027 richting gegeven aan zowel de inhoudelijke als financiële sturing van de gemeente.

Argumenten
1.1 De begroting biedt een financieel verantwoord kader
De gemeentebegroting 2027-2030 vertaalt de ambities uit het coalitieakkoord naar een concreet financieel kader. Daarbij is gekozen voor een evenwichtige combinatie van investeren in de ontwikkeling van de stad en het behouden van een financieel houdbare positie. In de begroting zijn de noodzakelijke knelpunten, beschikbare dekkingsmaatregelen, coalitieprioriteiten en de ontwikkeling van lokale heffingen integraal afgewogen. Daarmee ligt een meerjarig financieel perspectief voor dat ruimte biedt voor uitvoering van de bestuurlijke ambities en tegelijkertijd oog houdt voor financiële beheersbaarheid.

Lasten per programma 2027-2030 (in miljoenen euro)	2027	2028	2029	2030
1. Stedelijke ontwikkeling	104,2	88,4	84,6	80,9
2. Economie & Werk	71,6	69,3	67,1	65,6
3. Leefomgeving	89,7	83,3	81,7	82,5
4. Samenleven & Voorzieningen	180,9	178,6	177,8	175,5
5. Rondkomen	149,3	149,1	149,1	149,1
6. Jeugdzorg	112,7	103,5	102,9	102,9
7. Maatschappelijke ondersteuning	140,6	135,6	126,2	126,9
8. Openbare orde & Veiligheid	32,2	31,8	31,8	30,1
9. Dienstverlening, Bestuur & Organisatie	126,3	141,0	155,5	173,4
Totaal	**1.007,6**	**980,6**	**976,7**	**986,8**

Het financiële vertrekpunt van de begroting wordt gevormd door het middelenkader 2027-2030. Daaruit blijkt dat de gemeente de komende jaren wordt geconfronteerd met oplopende lasten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen, autonome kostenstijgingen en nieuwe bestuurlijke prioriteiten. Daartegenover staan aanvullende inkomsten uit het gemeentefonds, financiële meevallers, dekkingsmaatregelen en aanpassingen

aan de lokale heffingen. Per saldo ontstaat een begrotingsbeeld met aflopende tekorten in de periode 2027-2030.

Deze tekorten kunnen in eerste instantie worden opgevangen binnen het beschikbare weerstandsvermogen. Tegelijkertijd laat de begroting een positief structureel saldo zien, waardoor wordt voldaan aan de eisen die de provinciale toezichthouder stelt aan een structureel sluitende begroting. Wel blijft sprake van financiële onzekerheden die grotendeels buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen, in het bijzonder de toekomstige ontwikkeling van de jeugdzorgkosten, de compensatie daarvan door het Rijk en de ontwikkeling van het gemeentefonds.

Tegen deze achtergrond kiest het college voor behoedzaam financieel beleid. De begroting gaat uit van realistische ramingen, continue monitoring van risico's en tijdige bijsturing waar nodig. Daarnaast blijft Enschede zich actief inzetten voor een toereikende financiering van gemeentelijke taken door het Rijk. Daarmee biedt deze begroting een financieel verantwoord kader voor de uitvoering van het gemeentelijk beleid in de periode 2027-2030.

Middelenkader 2027-2030 (in miljoenen euro)	2027	2028	2029	2030
1. Saldo Gemeentebegroting 2026-2029	-2,9	3,0	9,4	9,4
2. Gemeentefonds (september-, december- en meicirculaire)	5,6	6,3	4,3	3,9
3. Loonprijscompensatie bijstelling reservering	-3,1	-9,6	-14,1	-10,5
4. Knelpunten	-20,5	-15,4	-14,7	-14,7
5. Meevallers en dekkingen	10,7	10,9	11,9	12,0
6. Prioriteiten	-8,7	-9,8	-9,8	-9,8
7. Lokale heffingen	6,4	6,2	6,2	6,2
Saldo Gemeentebegroting 2027-2030*	**-12,5**	**-8,4**	**-6,8**	**-3,5**
8. Structureel saldo	2,8	4,3	2,6	6,8
9. Weerstandsratio obv middelenkader 2027-2030	1,49	1,21	1,01	0,88
10. Weerstandsvermogen	81,6	73,4	66,8	63,4

1.2 De vernieuwde opzet van de begroting ondersteunt de kaderstellende en controlerende rol van de raad
Met de gemeentebegroting 2027-2030 wordt een belangrijke stap gezet in de verdere doorontwikkeling van de planning- en controlcyclus. De begroting is ingrijpend vernieuwd om beter aan te sluiten bij de manier waarop de raad wil sturen op maatschappelijke resultaten, prioriteiten en de inzet van middelen. Daarbij zijn de aanbevelingen uit eerdere evaluaties met de raad en het auditcomité nadrukkelijk betrokken.

In de nieuwe opzet vormt het strategiewiel het richtinggevende kader voor de ontwikkeling van de stad. De vier strategische opgaven en de daaruit afgeleide doelen geven focus aan de belangrijkste maatschappelijke vraagstukken van Enschede. Hiermee is een verschuiving gemaakt van een uitgebreide doelenboom met een groot aantal doelen en indicatoren naar een compacter en overzichtelijker sturingsmodel dat de raad beter ondersteunt bij het voeren van het gesprek over maatschappelijke ontwikkelingen, prioriteiten en bestuurlijke keuzes.

Daarnaast is de begrotingsstructuur herzien van vier brede programma's naar negen inhoudelijk samenhangende programma's. Hierdoor sluit de begroting beter aan bij de gemeentelijke waardeketen en ontstaat meer inzicht in hoe beleid, uitvoering en financiële middelen gezamenlijk bijdragen aan maatschappelijke effecten. De nieuwe programma-indeling maakt het voor de raad eenvoudiger om prioriteiten te stellen, keuzes af te wegen en de inzet van middelen te volgen.

Ook de leesbaarheid en bruikbaarheid van de begroting zijn verbeterd. De nadruk ligt minder op uitgebreide beschrijvingen en detailinformatie en meer op de strategische hoofdlijnen, de prioriteiten voor het begrotingsjaar, de belangrijkste financiële ontwikkelingen, risico's en de maatschappelijke effecten die worden nagestreefd. Hierdoor ontstaat een begroting die beter ondersteunt bij kaderstelling aan de voorkant en verantwoording en controle achteraf.

Per saldo biedt deze begroting de raad meer overzicht, meer inzicht in de samenhang tussen doelen, activiteiten en middelen en een beter hanteerbaar niveau voor sturing en controle. Daarmee wordt de gemeenteraad beter in positie gebracht om haar kaderstellende en controlerende rol uit te oefenen.

2.1 De herontwikkeling van de Vredesteinlocatie past binnen de strategische investeringsagenda
De Vredesteinlocatie biedt een unieke kans om invulling te geven aan de langetermijnambities van Enschede op het gebied van economische structuurversterking, innovatie, werkgelegenheid en ruimtelijke ontwikkeling. De omvang, ligging en strategische betekenis van de locatie maken dat sprake is van een ontwikkeling die het reguliere beheer overstijgt en rechtstreeks bijdraagt aan de maatschappelijke en economische ambities van de gemeente. Om die reden ligt opname in de strategische investeringsagenda voor de hand.

2.2 De raad behoudt een expliciet besluitvormingsmoment over de verwerving
De definitieve financiële consequenties van de verwerving van de Vredesteinlocatie zijn op dit moment nog onvoldoende bekend. Door de uitkomst van de onderhandelingen, inclusief de financiële gevolgen en risico's, eerst ter besluitvorming aan de raad voor te leggen, behoudt de raad de mogelijkheid om een integrale afweging te maken voordat onomkeerbare verplichtingen worden aangegaan. Tegelijkertijd wordt met dit besluit alvast richting gegeven aan de ontwikkeling van de locatie en wordt de reserve Investeringsagenda aangewezen als dekkingsbron voor eventuele toekomstige lasten.

3.1. Afhandeling motie “Nader uitwerken SDG’s in IPC cyclus”
Met de motie heeft de raad het college opgedragen de invoering van SDG-rapportages in de begroting en andere documenten uit de planning- en controlcyclus voor te bereiden en de raad te adviseren over een werkbare vorm voor de volgende bestuursperiode. Met de voorliggende begroting is aan deze opdracht invulling gegeven. In de begroting is inzichtelijk gemaakt hoe de ambities, doelen en activiteiten van de gemeente Enschede zich verhouden tot de Sustainable Development Goals (SDG's). Daarbij zijn de SDG's niet als afzonderlijk sturingsinstrument opgenomen, maar als referentiekader verbonden aan het strategiewiel van Enschede, waarin de maatschappelijke, economische en ecologische opgaven van de gemeente samenkomen. Hiermee wordt zichtbaar hoe gemeentelijke doelen, inzet en middelen bijdragen aan de SDG's, terwijl de begroting bestuurlijk werkbaar en primair gericht blijft op de lokale ambities en opgaven van Enschede. Deze aanpak biedt daarmee een passende en uitvoerbare vorm om de relatie tussen de gemeentelijke begroting en de SDG's inzichtelijk te maken. Daarmee wordt de motie beschouwd als afgedaan.

Risico’s
Hier worden de risico’s benoemd die relevant zijn voor de raad bij het nemen van het besluit tot vaststelling van de begroting:

1. Financiële onzekerheid rondom jeugdzorgmiddelen
In de begroting zijn vanaf 2028 stelposten opgenomen voor aanvullende rijksmiddelen voor jeugdzorg. Pas na het eindrapport van commissie van Ark en de reactie van het Rijk daarop wordt duidelijk in hoeverre de tekorten in de jeugdzorg daadwerkelijk worden gecompenseerd. Indien het Rijk deze middelen niet of slechts gedeeltelijk beschikbaar stelt, ontstaat vanaf 2028 een aanvullende structurele financiële opgave voor de gemeente. Om die reden is dit risico betrokken bij de beoordeling van het weerstandsvermogen en de financiële positie van de gemeente.

2. Onzekerheid over landelijke besluitvorming rondom huishoudelijke hulp
In de Voorjaarsnota van het Rijk is vanaf 2029 een korting op het gemeentefonds verwerkt die samenhangt met voorgenomen wijzigingen rondom huishoudelijke hulp binnen de Wmo. Op dit moment bestaat nog geen duidelijkheid over de wijze waarop deze maatregel door het Rijk wordt uitgewerkt en welke financiële gevolgen dit uiteindelijk voor gemeenten zal hebben. Daarom is in de begroting een stelpost opgenomen waarbij we ervanuit gaan dat de lasten evenredig dalen met de korting op het gemeentefonds. Indien de uiteindelijke landelijke besluitvorming afwijkt van de huidige uitgangspunten kan dit leiden tot aanvullende financiële effecten voor de gemeente.

3. Realisatie van de begrotingsmaatregelen
Het structureel sluitende meerjarenperspectief is mede gebaseerd op de volledige realisatie van de nog openstaande dekkingsmaatregelen. Indien deze maatregelen niet volledig of later worden gerealiseerd dan voorzien, kan dit leiden tot een verslechtering van het begrotingssaldo. Om dit risico te beperken worden de voortgang en financiële effecten actief gemonitord. Jaarlijks bij de gemeenterekening wordt de raad hierover geïnformeerd.

Kosten en financiële dekking van het voorstel
Met de vaststelling van de begroting 2027-2030 autoriseert de raad de voor 2027 geraamde baten en lasten, de mutaties in reserves en voorzieningen, de begrotingssubsidies en de investeringskredieten zoals opgenomen in de begroting. De begroting bevat zowel middelen voor de uitvoering van bestaand beleid als voor de uitvoering van de ambities uit het coalitieakkoord en nieuwe beleidsprioriteiten.

De begroting laat voor de periode 2027-2030 nog tekorten zien. Deze worden tijdelijk opgevangen vanuit het beschikbare weerstandsvermogen. Tegelijkertijd is sprake van een positief structureel begrotingssaldo. De financiële dekking van de begroting bestaat uit inkomsten uit het gemeentefonds, lokale heffingen en belastingen, specifieke uitkeringen van het Rijk, eigen inkomsten, vastgestelde ombuigingen en beschikbare reserves. Hiermee voldoet de begroting aan de uitgangspunten voor een financieel verantwoorde meerjarenbegroting.

Afweging en alternatieven
Bij het opstellen van de begroting is gezocht naar een balans tussen het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord, het aanpakken van maatschappelijke opgaven en het behouden van een financieel gezonde positie. Daarbij is gekozen om noodzakelijke investeringen in de stad en de organisatie voort te zetten, terwijl tegelijkertijd maatregelen zijn getroffen om de financiële houdbaarheid van de meerjarenbegroting te waarborgen.

Alternatieven waren het verder beperken of uitstellen van investeringen, het versoberen van beleid of het treffen van aanvullende financiële maatregelen. Het college heeft ervoor gekozen deze alternatieven niet als uitgangspunt te nemen, omdat dit ten koste zou gaan van de realisatie van belangrijke maatschappelijke doelen en de uitvoering van eerder gemaakte bestuurlijke keuzes. Met de voorliggende begroting wordt een evenwichtige afweging gemaakt tussen investeren in de toekomst van Enschede en het beheersbaar houden van de financiële risico's.

Participatie
De gemeentebegroting is een integraal afwegingsdocument waarin bestaande beleidskaders, wettelijke taken, financiële ontwikkelingen en bestuurlijke prioriteiten samenkomen. Voor de totstandkoming van de begroting heeft geen afzonderlijk participatietraject plaatsgevonden.

Bij de ontwikkeling van de nieuwe begrotingsopzet is nadrukkelijk rekening gehouden met signalen vanuit de gemeenteraad. Mede op basis van evaluaties met de raad en aanbevelingen van het auditcomité is gekozen voor een nieuwe programma-indeling, het strategiewiel als richtinggevend kader en een begroting die meer inzicht biedt in de samenhang tussen maatschappelijke doelen, activiteiten en financiële middelen. Hierdoor sluit de begroting beter aan bij de informatiebehoefte van de raad en wordt de kaderstellende en controlerende rol van de raad versterkt.

Communicatie
Evenals in voorgaande jaren is de gemeentebegroting terug te vinden op de gemeentelijke website. Daarnaast worden media actief benaderd met een persbericht en is er een persgesprek.

Vervolg
Na het vaststellen van de begroting in de Raad zal deze uiterlijk voor 15 november 2026 aangeboden worden aan Gedeputeerde Staten. Daar zal op basis van een beoordeling van de begroting bepaald worden welke toezichtvorm voor de gemeente Enschede wordt gehanteerd. In 2027 zal de Raad met de tussenrapportage geïnformeerd worden over de realisatie van de in deze begroting gemaakte afspraken.

Bijlagen

1. Raadsbesluit
2. Gemeentebegroting 2027-2030
3. Persbericht

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____
de Secretaris, **de Burgemeester,**

M.W. de Graaf R.W. Bleker